

Dĩ ngôn ngữ là dĩ văn hóa

Tác Giả: Nguy&#n H&#ng Qu&#c
Thứ Sáu, 29 Tháng 7 Năm 2011 11:03

Qua hai bài "Kích th&#c văn hóa trong vi&#c gi&#ng dĩ ngôn ngữ" và "Ngôn ngữ là văn hóa",

chúng ta đã đi dĩ n ba nh&#n dĩ nh chính: m&#t, ngôn ngữ th&#c ch&#t là văn hóa; hai, nói ho&#c vi&#t ngôn ngữ khác v&#i tỉ&#ng m&# dĩ c&#a mình là m&#t thao tác liên văn hóa; và ba, dĩ y và h&#c ngôn ngữ th&# hai ho&#c song ngữ th&#c ch&#t là dĩ y và h&#c văn hóa.

V&#n dĩ : Dĩ y văn hóa qua ngôn ngữ là dĩ y gì?

Đó không ph&#i là câu h&#i dĩ tr&#i. Văn hóa có m&#t n&#i hàm r&#t r&#ng, không th&# dĩ y h&#t dĩ c, ngay trong nh&#ng môn thu&#c chuyên ngành văn hóa h&#c. B&#i v&#y, chúng ta ch&# gi&#i h&#n trong văn hóa giao tỉ&#p. Trong văn hóa giao tỉ&#p, Catherine Kerbrat-Orecchioni dĩ ngh&# tỉ&#p trung vào năm tr&#c chính: m&#t, tỉ&#m quan tr&#ng dĩ t trên vi&#c phát ngôn; hai, cách tỉ&#p c&#n v&#i các quan h&# liên cá nhân; ba, cách hi&#u v&# phép li&#ch s&#; b&#n, m&#c dĩ nghi th&#c hóa; và năm, cách bày tỉ&# c&#m xúc và c&#m giác (1). Tôi dĩ ngh&# thêm ph&#n ngôn ngữ thân th&# nh&# m&#t tr&#c th&# sáu dĩ phù h&#p v&#i tỉ&#m quan tr&#ng c&#a lo&#i hình ngôn ngữ này trong văn hóa giao tỉ&#p c&#a ng&#i Vi&#t Nam.

Độ y ngôn ngữ là độ y văn hóa

Tác Giả: Nguy&#n H&#ng Qu&#c

Thứ Sáu, 29 Tháng 7 Năm 2011 11:03

Rißng trong bài này, xin đ&#o c&#p đ&#n khía c&#nh th&# nh&#t c&#a văn hóa giao ti&#p: M&#c đ&# ho&#t ngôn (levels of verbosity).

Trong m&#t s&# n&#n văn hóa, ng&#&i ta đ&# cao và khuy&#n khích vi&#c phát ngôn h&#n các văn hóa khác. Ví d&# ng&#&i Palians (thu&#c mi&#n nam &#n Đ&#) th&#&ng đ&#&c xem là nói r&#t ít (low verbosity) trong khi ng&#&i Pháp đ&#&c xem là nói nhi&#u (high verbosity); ng&#&i nói ti&#ng Anh đ&#&c x&#p vào h&#ng trung bình (2). Còn ng&#&i Vi&#t Nam thì sao? Thú th&#c, tôi không bi&#t. Cho đ&#n bây gi&# v&#n ch&#a có m&#t công trình nghiên c&#u nào v&# m&#c đ&# ho&#t ngôn c&#a ng&#&i Vi&#t &#. Có đ&#u, c&#n phân bi&#t hai môi tr&#&ng hành ngôn khác nhau. Th&# nh&#t, &# ch&# riêng t&#, trong các câu chuy&#n phi&#m, có &# ng&#&i Vi&#t cũng nói nhi&#u không thua b&#t c&# ai c&#. Th&# hai, &# n&#i công c&#ng, trong các cu&#c h&#i th&#o, ng&#&i Vi&#t Nam ph&#n &#n, n&#u không nói là tuy&#t đ&#i đ&#a s&#, d&# đ&#t và tr&#m &#ng h&#n. C&# nhìn vào gi&# th&#o lu&#n trong &#p h&#c c&#a ng&#&i Vi&#t Nam và c&#a ng&#&i Tây ph&#&ng thì th&#y ngay. Trong khi ng&#&i Tây ph&#&ng, nói chung, sôi n&#i bao nhiêu thì ng&#&i Vi&#t Nam th&#&ng &#ng &# b&#y nhiều. Có lý do văn hóa nào cho hi&#n t&#&ng nói ít n&#i công c&#ng nh&# v&#y không? Tôi nghĩ là có. Ít nh&#t có ba nguyên nhân chính:

M&#t, ng&#&i Vi&#t Nam tr&#ng &#. &# n&#i công c&#ng, ng&#&i ta th&#&ng nh&#&ng ng&#&i &#n tu&#i và nhi&#u quy&#n th&# h&#n. Ý ni&#m v&# bình đ&#ng trong tranh lu&#n ch&#a bén r&# sâu trong văn hóa Vi&#t Nam. Ph&#n &#n đ&#u theo văn hóa truy&#n th&#ng.

Hai, v&#n đ&# th&# đ&#n còn &#nh h&#&ng n&#ng n&# &# Vi&#t Nam và là m&#t trong nh&#ng trung tâm c&#a văn hóa giao ti&#p c&#a ng&#&i Vi&#t cũng nh&# c&#a ng&#&i Hoa. Tr&#&c đ&#m đ&#ng, m&#t m&#t, ng&#&i ta mu&#n lên ti&#ng đ&# kh&#ng đ&#nh v&# th&# c&#a mình; nh&#ng m&#t khác, &#i s&# nói sai, nói đ&# hay nói h&# đ&#, ho&#c là b&# ng&#&i khác ph&#n đ&#i ho&#c là b&# ng&#&i khác c&#&i th&#m: trong c&# hai tr&#&ng h&#p, ng&#&i ta đ&#u s&# b&# "m&#t m&#t".

Ba, có &# do &#nh h&#&ng c&#a c&# m&#t &#ch s&# dài đ&#ng đ&#c b&# áp b&#c, ng&#&i Vi&#t Nam th&#&ng s&# vi&#c m&# mi&#ng, đ&#c bi&#t tr&#&c đ&#m đ&#ng. Ca dao và t&#c ng&# Vi&#t Nam cung c&#p c&# m&#t kho tàng tri&#t lý v&# vi&#c nói năng. Ch&#ng h&#n, xem ngôn ngữ nh&# m&#t th&# quy&#n &#c: Mi&#ng nhà quan có gan có thép, có &#nh h&#&ng tr&#c ti&#p đ&#n s&# ph&#n con ng&#&i: &#i nói đ&#i máu. Do đó, càng ít nói bao nhiêu càng t&#t b&#y nhiều: &#i năng nói năng &#i. Tr&#&c khi nói nên suy nghĩ chín ch&#n: Có mi&#ng thì c&#p, có n&#p thì đ&#y; k&# th&#t th&# càng nên nói ít: Khó nh&#n mi&#ng, b&# cô nh&#n &#i. N&#u ph&#i nói, nên nói, đ&#ng vi&#t: &#i nói gió bay, bút sa gà ch&#t. N&#u vi&#t, nên ch&#n hình th&#c phù du nh&#t: Khôn văn t&# đ&#i văn bia. Không nên nói th&#t: Nói th&#t m&#t lòng. Và ch&#n nên nói khéo: &#i nói không m&#t ti&#n mua, &#a &#i mà nói cho v&#a lòng nhau, v.v...

Dạy ngôn ngữ là dạy văn hóa

Tác Giả: Nguyễn Hồng Quốc

Thứ Sáu, 29 Tháng 7 Năm 2011 11:03

Nhà dạy, trong văn hóa giao tiếp, ngay cả việc ít nói hay im lặng cũng là những sự lựa chọn mang tính văn hóa: chúng cần được dạy trong giao tiếp và cần được giảng dạy trong lớp học.

**

Chú thích:

1. Xem bài “A conceptual framework to help teachers identify where culture is located in language use” của Chantal Crozet in trong cuốn Teaching Invisible Culture, Classroom Practice and Theory do Joseph Lo Bianco và Chantal Crozet biên tập, Language Australia Ltd. xuất bản tại Melbourne, 2003, tr. 39-40.
2. Joseph Lo Bianco & Chantal Crozet (biên tập) (2003), sđd. tr. 41.